

Në një ceremoni të veçantë iu dorëzua **FLETEDËSHMIA e anëtarit të jashtëm** të Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës Prof. dr. Oliver Schmitt-it, historian dhe anëtar i rregullt i Akademisë së Shkencave të Austrisë. Fletëdëshminë ia dorëzoi kryetari i Akademisë, akademik Hivzi Islami, i cili e paraqiti edhe arsyetimin për zgjedhjen e tij. Pastaj Prof. Schmitt e mbajti ligjëratën inauguruese “*Ballkanologjia si detyrë shkencore*”.

Po e japim fjalën e arsytimit të kryetarit të ASHAK-ut, Hivzi Islami:

Na ka tubuar sot profesori dhe studiuesi i shquar në fushën e historisë dhe të historisë shqiptare posaçërisht, organizatori i madh i veprimtarisë shkencore-hulumtuese dhe akademike, miku ynë i respektuar, Oliver Jens Schmitt, anëtar i rregullt i Akademisë Austriake të Shkencave, tashmë anëtar i jashtëm edhe i Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës, i zgjedhur në Kuvendin e saj, të mbajtur më 5 Dhjetor 2012, me propozim të Kryesisë së Akademisë sonë.

Sot e kemi rastin t’ia dorëzojmë **FLETEDËSHMINË e anëtarit të jashtëm** të Akademisë sonë dhe njëkohësisht të ndjekim ligjëratën e tij. Prof. Schmitti është këto ditë këtu edhe për të biseduar në emër të Akademisë të Shkencave të Austrisë për bashkëpunimin midis kësaj Akademie dhe Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës dhe veçanërisht për fushat e shkencave që ai i mbulon.

Profesor Dr. Oliver J. Schmitt, i lindur para 42 viteve në Basel të Zvicrës, aktualisht është profesor titullar për historinë e Evropës Lindore, ku studiohet dhe historia shqiptare dhe ku, nën kujdesin e tij është vendosur në Vienë dhe Albanien-Institut bashkë me bibliotekën e trashëguar nga Albanien Institut i Mynihut, që e drejtonte Profesor dr. Peter Bartl. Është një nga studiuesit e shquar të brezit të ri që merren intensivisht me historinë shqiptare. Në jetën e tij dinamike shkencore ishte anëtar dhe drejtues i shumë instancave shkencore: komisioneve, këshillave, fondacioneve, organeve shkencore (revistave) etj. Flet dhe shkruan disa gjuhë, ndër to edhe shqipen.

Pas maturës për gjuhët klasike, diplomoi historinë në Universitetin e Vjenës, specializoi në Qendrën Gjermane të Studimeve, ndërsa u doktorua në Universitetin Ludwig-Maximilian në Mynih në vitin 2000. Në periudhën 2001-2004 qe mësues në Institutin për Histori të Evropës Lindore dhe Juglindore të Universitetit të Mynihut. Pas Habilitimit për Fah (degë

studimi) të historisë së Evropës L dhe JL në Universitetin e Regensburgut në vitet 2004-2005 punoi si profesor në Fondin Kombëtar Zvicëran të Institutit të Historisë të Universitetit të Bernit, ndërsa nga 2005 është Profesor ordinar për Histori të Evropës Juglindore në Universitetin e Vjenës. Në vitin 2009 u zgjodh anëtar korrespondent ndër më të rinjtë i Akademisë Austriake të Shkencave, ndërsa më 2011 anëtar i rregullt i saj.

Akademik Oliver Schmitt është pa dyshim një nga studiuesit e shquar të brezit të ri në fushën e historiografisë. Në studimet e tij të frytshme profesor Schmitt është përqendruar kryesisht në këto pika: *Historia shoqërore dhe ekonomike në Mesjetë; Proceset e transformimit socioekonomik dhe kulturor në hapësirat në jug të Danubit në fund të shekullit 17 (Projekt i mbështetur nga Fondi kombëtar i Zvicrës); Hapësira kulturore veneciane në Evropën Juglindore (rreth 1000-1797); Homogjenizimi socio-kulturor dhe hibridizimi në hapësirën mesdhetare (nga sh. 15 deri në sh. 20), Rrjet hulumtimi me Universitetet Bern dhe Genf; Hulumtime për historinë shqiptare (përfshirë Kosovën dhe Maqedoninë).*

Në fushën e këtyre studimeve, Prof. Schmitt merret intensivisht dhe me historinë shqiptare, ku deri tash është shquar me disa vepra me rëndësi. Libri i tij i gjerë dhe shumë i dokumentuar *Arbëria venedike 1392-1479*, i botuar në Mynih më 2001 (*Das venezianische Albanien 1392- 1479 (Südosteuropäische Arbeiten 110)*), i përkthyer shqip nga A. Klosi dhe i botuar në Tiranë më 2007, sjell një pasqyrë të gjerë për hapësirat shqiptare në atë që quhej *Albania veneta* në mesjetë, mbase më të plotën deri tash. Kjo vepër, me materiale dhe interpretime të reja shkon përtej shtampave të historive ballkanike të deritashme në këtë fushë.

Për vlerat e saj shkencore kritika e ka vlerësuar edhe veprën monografike, me tematikë osmane, *“Levantinët – Botëkuptime dhe identitete të një bashkësie etnokonfesionale në perandorinë Osmane në shek. 19” (Levantine-Lebenswelten und Identitäten einer ethnokonfessionellen Gemeinschaft im osmanischen Reich im „langen 19. Jahrhundert“ (Südosteuropäische Arbeiten 122)*, botuar në Mynih më 2005 dhe të përkthyer dhe botuar menjëherë në frëngjisht në Stamboll në vitin 2007. Ka botuar dhe studime të tjera të rëndësishme për hapësirat e Adriatikut në raport me Perandorinë Osmane, gjithnjë me mbështetje njohjesh të thelluara të dokumentacionit arkivor e tjetër venecian, adriatik, dhe me njohje të shkëlqyer të interpretimeve të ndryshme të historive nacionale në gjuhët e ndryshme të Ballkanit.

Një nga veprat më me rëndësi për ne është monografia e tij *“Kosova – Histori e shkurtër e një treve qendrore ballkanike” (Kosovo - Kurze Geschichte*

einer zentralbalkanischen Landschaft, e botuar në Vjenë më 2008 dhe përkthyer nga Enver Robelli dhe botuar te “Koha” në vitin 2012. Këtë libër, që qarkullon në një seri të rëndësishme universitare në gjuhën gjermane dhe që është deri tash libri më i rëndësishëm i shkruar në këtë gjuhë nga një historian, kritikët e kanë vlerësuar për qasjen e tij kritike ndaj përfytyrimeve të ndryshme të historisë së Kosovës dhe për përpjekje për të gjetur një rrugë të veten të interpretimit. Shquhen sidomos vështrimet që problematizojnë pikëpamjen serbe për mesjetën e vonë lidhur me praninë shqiptare në Kosovë në ato kohë, pastaj shumë vrojtime kritike për vlerësimin e sundimit jugosllav-serb në Kosovë në kohët e vona. Është vlerësuar si një vepër me vlera të mirëfillta shkencore. Të themi se më parë në gjuhët me qarkullim të gjerë, vepër me vlerë të veçantë për tërë historinë e Kosovës, ka botuar historiani britanik, anëtar i jashtëm i ASHAK-ut, profesor Noel Malcolm. Vepra e profesor Schmitt-it përqendrohet më tepër në periudhat e Mesjetës e më vonë, duke mos i lënë anash as aspektet krejt të reja të historisë moderne. Përbëhet nga tri pjesë, me shumë kapitla e nënkapitla. Në pjesën e parë përfshihen tematizimet vijuese: *Sundues dhe të sunduar në periudhën paramoderne: kufijtë e pushtetit imperial, me shumë nënpjesë*. Pjesën e dytë, kryesore, e përbën shqyrtimi për *Kosovën në Serbi dhe në dy Jugosllavitë*, me vështrim të posaçëm për *Ekspërimentin socialist*, për *Historinë politike në kohën e Titos dhe në kohën e S. Millosheviqit*. Ndërsa pjesa e tretë përfshinë shqyrtimin për *Kosovën si protektorat ndërkombëtar*.

Profesor Schmitt ka botuar një numër studimesh për historinë e Skënderbeut nëpër revistat shkencore gjermane. Libri studimor më i themeltë në më se 600 faqe, i shkruar në gjermanisht, dhe i përkthyer nga A. Klosi dhe i botuar shqip në Tiranë në vitin 2009, është për *Skënderbeun (Skanderbeg)*. Vepra është një biografi kritike për Skënderbeun, historinë e kohës së tij dhe për çështje që lidhen me këtë periudhë. Siç është pritur, kjo vepër zgjoi interesim të madh ndër historianë, studiues, publicistë, por nxiti dhe diskutime e polemika gjithandej. Si interpretim i një historiani të një brezi tjetër, i mbështetur në dokumentacion shumë të gjerë dhe me synim për t’i parë me vështrim kritik veprat e shumta të mëparme biografike për Skënderbeun dhe epokën e tij, kjo vepër nga disa është vlerësuar si e një rëndësie të veçantë, ndërsa nga të tjerë është vlerësuar në mënyrë shumë kritike, ku prinin ata që nuk e kanë lexuar librin dhe joprofesionistët, politikanët e shtyrë nga emocionet dhe qarqet diletanteske-folklorizante në interpretimin e ngjarjeve dhe të proceseve historike. Profesor Schmitt këtu ndalet dhe i fton kritikët në diskutim shkencor, duke nënvizuar se “Çdo lexues kritik mund të verifikojë interpretimin tim duke studiuar burimet. Unë jam gjithmonë i gatshëm për diskutim, por ai duhet të zhvillohet në një ambient shkencor me metodat shkencore... asnjë historian nuk

mund të pretendojë që e di të 'vërtetën historike'... Mua më njohin disa intelektualë shqiptarë dhe ata e dinë se unë kam dashuri të madhe ndaj kulturës shqiptare, por si shkencëtar unë në rend të parë punoj me dokumente dhe metodat e mia shkencore. Pra, unë nuk mund të shkruaj një libër duke u nisur nga motivi i simpatisë apo i antipatisë. Veç kësaj shkenca gjithmonë është debat dhe jo e vërtetë absolute dhe studiuesi nuk mund të pohojë se ai e ka monopolin mbi të vërtetën” (Intervistë në *Koha ditore*, 3 gusht 2009). Historiani i njohur anglez, Prof. Noel Malcolm, i kyçur në debatin për studimin e Schmitt-it për Skënderbeun dhe zhurmën që u bë, midis tjerash nënvizoi: “Oliver Schmitt është historian shumë serioz. Ai është dijetar dhe nuk shkruan propagandë dhe nuk shkruan as kundër apo pro ndonjë interesi apo pozicioni politik, por shkruan si historian i vërtetë. Ai i ka analizuar burimet dhe ka treguar se cilat janë rezultatet e analizës. Ajo që gjithashtu më ka befasuar janë gjërat që i ka thënë e të cilat shkaktuan reagime, apo, ndoshta, të ashtuquajturin skandal... Jam tronditur me mënyrën se si është akuzuar ai... Të demonizosh Schmitt-in nga ndonjë seksion i mediave apo nga një pjesë e botës politike, është gabim i tmerrshëm. Studimet e tij janë të një standardi të lartë shkencor” (*Zëri*, 31 dhjetor 2009).

Interesimet për historinë dhe botën shqiptare, Prof. Schmitt ka vazhduar t'i dokumentojë në mënyrë produktive me botime tjera, të ndryshme. Në vitin 2012, në shenjë të shënimit të 100-vjetorit të pavarësisë së Shqipërisë ai në serinë e gjerë të librave për vende dhe çështje me interes të posaçëm të publikut C. H. Beck, në Mynih botoi librin “*Shqiptarët: Një histori midis Lindjes dhe Perëndimit*” (*Die Albaner: Eine Geschichte zwischen Orient und Okzident*). Libri përmban këta kapituj kryesorë: *Bazat e historisë shqiptare; Gjuha shqipe si pasqyrë; Sundimi dhe politika në historinë shqiptare; Shoqëria dhe botëkuptimet; Botëkuptimet dhe besimet; Historia shqiptare si histori e migrimeve; Në rrugën e drejtë drejt Kombit?; Epilog: Dy shtete shqiptare – shoqëritë tejtëritoriale shqiptare*. Në fund jepet literatura dhe një hartë. Synimi i autorit dhe i botuesit ka qenë që të jepte një mbështetje për një të kuptuar më të mirë të çështjes dhe të rajonit nga një publik i gjerë evropian.

Veprimtaria e prof. Schmitt-it në fushën e historiografisë nuk mbyllet me kaq. Ai, bashkë me dr. Konrad Klewungun në vitin 2011 në Regensburg ka botuar veprën e madhe kolektive “*Histori e Evropës Juglindore - Nga Mesjeta deri më sot*”(Geschichte Suedosteuropas. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart) në 837 faqe. Vepra është punë kolektive, por pjesën më të madhe e ka hartuar prof. Schmitt me dr. Clevingun, përfshirë hyrjen dhe përfundimin. Vepra paraqet një përpjekje serioze për vendosjen e çështjeve në disa koordinata të vështrimit modern të historisë, sidomos në vështrimin e Evropës Qendrore, nëse mund të quhet kështu. Me vështrimin njëherësh

multidisciplinar dhe me thellimin e specializuar në çështjet, ky libër mund të konsiderohet një nga veprat me peshë në këto fusha.

Janë të rrallë studiuesit me një moshë të re, çfarë është profesor Schmitti, që kanë gjerësinë dhe thellësinë e interesimeve kaq të gjera shkencore-hulumtuese në fushën e historisë, sikundër që janë të rrallë shkencëtarët që kanë energjinë dhe frytshmërinë e rezultateve në kërkimet e tilla. Pjesën më të madhe të punës së tij ia ka kushtuar historisë shqiptare, të vështruar në tërësinë e saj dhe në një kontekst më të gjerë evropian. Tërësitë e mëdha hulumtuese të tij kanë qenë: Arbëria Venetike, Historia e Skënderbeut dhe epokës së tij, Kosova dhe Historia e popullit shqiptar. Të gjitha këto ai i ka vështruar në një horizont më të gjerë të Evropës Juglindore. Ai është një nga të paktit historianë titullarë universitarë aktivë në Evropën Perëndimore sot dhe me moshën dhe formimin e tij garanton se me këto çështje do të merret edhe një kohë të gjatë. Profesor Oliver Jens Schmitt ka shfaqur dhe interesa të tjerë për botën shqiptare dhe ballkanike, është angazhuar në paraqitjen e kësaj bote në aspektin shkencor e kulturor para opinionit të Evropës Qendrore, ndërsa me pozitën që ka në Institutin e Historisë të Universitetit të Vjenës për një kohë të gjatë mund të luajë një rol me peshë në këtë drejtim. Intensiteti i paraqitjeve të tij të deritashme, cilësia shkencore e studimeve, interesi i shfaqur në vijimësi për historinë shqiptare, vlerësimet që i janë bërë veprës së tij nga historianët dhe të tjerët, **na bënë ta zgjidhnim akademik profesor dr. Oliver Jens Schmitt-in anëtar të jashtëm të Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës.**

Më lejoni në fund t'i uroj akademik Oliver J. Schmitt, shëndet, jetë të gjatë dhe vepra të frytshme shkencore kështu kuptimplote dhe të rëndësishme për shkencën historike, shkencat albanologjike dhe kulturën shqiptare dhe ta ftoj të marrë **Dëshminë e mirënjohjes** së Akademisë sonë për punën e tij, duke e zgjedhur anëtar të jashtëm të Akademisë së Shkencave dhe të Arteve të Kosovës dhe t'ju ftoj ju miq të nderuar të ndjekim bashkë ligjëratën e tij me titull **“Ballkanologjia si detyrë shkencore”**.

29.06.2015